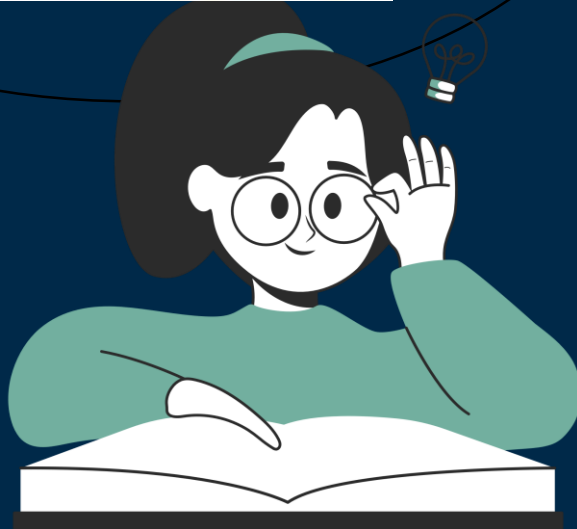

Верховний
Суд

Правові позиції Верховного Суду щодо доказів у кримінальних провадженнях

Олександра Яновська,
суддя Касаційного кримінального суду
у складі Верховного Суду,
докторка юридичних наук, професорка

Докази з відкритих джерел (соціальні мережі, вебресурси)

Законодавство: КПК України не регламентує використання таких доказів, але дозволяє їх залучення (ст. 84, 93 КПК).

Докази у виді відомостей, розміщених у соціальних мережах, отримані у різний спосіб:

- 1) шляхом моніторингу та користувацького пошуку в соціальній мережі;
- 2) у результаті зняття інформації з електронних інформаційних систем;

Протоколи огляду вебсторінок.

Співвідношення оригіналу і копії доказу

постанова ОП ККС ВС від 29 березня 2021 року у справі № 554/5090/16-к (провадження № 51-1878кмо20):

1. Ототожнення електронного доказу як засобу доказування та матеріального носія такого документа є безпідставним, оскільки характерною рисою електронного документа є відсутність жорсткої прив'язки до конкретного матеріального носія

2. Для виконання завдань кримінального провадження, з огляду на положення Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», допустимість електронного документа як доказу не можна заперечувати винятково на підставі того, що він має електронну форму.

3. Питання ідентифікації електронного документа як оригіналу можуть бути вирішені уповноваженою особою, яка його створила (за допомогою спеціальних програм порахувати контрольну суму файлу або каталогу з файлами CRC-сума, hash-сума), або за наявності відповідних підстав шляхом проведення спеціальних досліджень.

Оцінка скріншотів: він є копією документа чи відображенням документа в електронній або паперовій формі:

З метою з'ясування обставин, які підлягають доказуванню, старший слідчий в особливо важливих справах слідчого відділу УСБУ в Херсонській області за участю спеціалістів відділу КІБ УСБУ в Херсонській області, провів огляд публікацій в засобах масової інформації через мережу Інтернет і задля збереження доступності інформації у відкритих джерелах, здійснив її цифрове зберігання - архівацію, яка надає змогу захистити та зберігати інформацію з плином часу, включаючи її справжність, доступність, ідентичність, постійність, рендеринг (візуалізацію) та зрозумілість, що корелюється зі стандартами, викладеними у Протоколах Берклі, визнаних Управлінням ООН.

ПОСТАНОВА ККС ВС від 30 січня 2025, справа №490/6113/22

Перевірка авторства: технічну можливість вчинення підсудним як адміністратором групи в соціальній мережі інкримінованих йому дій
Постанова від 13 червня 2019 року, справа № 712/10570/14-к

Допустимість: чи узгоджуються з іншими доказами: Оцінка доводів сторони кримінального провадження про обов'язковість проведення експертизи для ідентифікації голосу і зображення для встановлення відповідності засудженого особі, зображеній на відеозапису, викладеного на вебресурсі Youtube.

Постанова та окрема думка від 13 лютого 2025 року, справа № 569/8770/22

Оцінка інформації, знятої з електронних інформаційних систем або їх частин без подолання системи логічного захисту

Постанова від 30 квітня 2020 року, справа №640/19897/16-к

Докази за результатами НСРД та контррозвідки

Проблема: КПК не визначає порядок оцінки таких матеріалів.

Підходи до оцінки:

- 1) як такі, що отримані з відкритих джерел, не беручи до уваги першоджерело походження;
- 2) як такі, що отримані оперативним підрозділом без дотримання процедури, закріпленої у КПК, але на підставі Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»;

Ризики:

- o Маніпулювання матеріалами.
- o Складність ідентифікації осіб.
- o Відсутність гарантій дотримання процедур

Докази, акумульовані на електронних платформах збору доказів, держателями яких є державні органи зарубіжних держав та міжнародні організації

Законодавство: Загальні правила оцінки доказів.

Ключові фактори для оцінки:

- o Хто є держателем порталу та адміністратором його контенту.
- o Ступінь публічності контенту.
- o Наявність міжнародної співпраці.

Приклади платформ:

- o Amnesty International, ВООЗ ООН
- o Платформа Офісу Генпрокурора України

Загальні правила ЄСПЛ щодо оцінки доказів:

1) за загальним правилом, у провадженнях за заявами про порушення ст. 6 Конвенції ЄСПЛ не здійснює перевірку того, чи правильно оцінили допустимість доказів національні суди

(див. справи: «Тейксейра де Кастро проти Португалії» (*Teixeira de Castro v. Portugal*), заява № 25829/94, п.34; «Шабельник проти України», заява № 16404/03, п.54; «Биков проти Росії» (*Bykov v. Russia*), заява № 4378/02, п.89; «Нечипорук і Йонкало проти України», заява № 42310/04, п.259);

2) ЄСПЛ не вбачає своїм завданням принципове визначення того, чи можуть певні види доказів бути допустимими

(«Луценко проти України», заява № 30663/04, п. 42).

Винятки із загальних правил

ЄСПЛ визнає порушення права на справедливий суд (ст. 6 Конвенції) у випадках коли обвинувачення особи ґрунтувалося на доказах, отриманих:

- 1) шляхом провокацій і підбурювання;
- 2) шляхом примушування, застосування катування, жорстокості та приниження особи;
- 3) в результаті порушення права на мовчання та права не свідчити проти самого себе;
- 4) в результаті порушення права на захист.

Висновок

Важливо враховувати:

- Публічність джерела.
- Інтеграцію з іншими доказами.
- Належність, допустимість і достовірність доказів.

Верховний
Суд

Дякую за увагу!